

บริษัทของครอบครัวกับปัญหาการบริหารจัดการ

บริษัทจำกัดซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในประเทศไทยหลายบริษัทมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือในสกุลเดียวกัน การบริหารจัดการกิจการของบริษัทรูปแบบนี้มักไม่เคร่งครัดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามข้อบังคับที่ได้จดทะเบียนไว้ อาจเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่สามารถตกลงพูดคุยกันได้ แต่หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น การประกอบกิจการลักษณะที่ไม่เคร่งครัดนี้อาจถูกศาลมีคำสั่งเพิกถอนเพราะเหตุที่ไม่เป็นไปตามข้อบังคับและไม่เป็นไปตามกฎหมายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๒๙/๒๕๖๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และข้อบังคับจำเลยที่ ๑ ข้อ ๒ ระบุว่า หุ้นของบริษัทเป็นหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อ ส่วนข้อ ๓ ระบุด้วยว่า การโอนหุ้นนั้นผู้จะโอนจะต้องบอกกล่าวให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมก่อน และหลังจากนั้นแล้ว ๓๐ วัน หากไม่มีผู้ใดประสงค์จะรับโอนก็จะโอนให้แก่บุคคลภายนอกได้ และจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการด้วย แม้จำเลยที่ ๑ ไม่มีการจัดทำใบหุ้นให้ผู้ถือหุ้นแต่ละราย แต่เมื่อหุ้นจำเลยที่ ๑ มีการออกเลขหมายใบหุ้นแล้ว กรณีจึงต้องบังคับตามมาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง ด้วย แม้จำเลยที่ ๑ ไม่เคยมีการตั้งคณะกรรมการ แต่เมื่อข้อบังคับบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนไว้และผูกพันเป็นสัญญาในระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทกำหนดให้การโอนหุ้นต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ย่อมเป็นหน้าที่ของบริษัทต้องดำเนินการให้มีคณะกรรมการบริษัทเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับ การไม่มีคณะกรรมการบริษัทมิใช่เหตุที่จะยกขึ้นปฏิเสธการปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการโอนหุ้นดังกล่าว ทั้งข้อบังคับจำเลยที่ ๑ มิได้มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นการโอนหุ้นให้แก่บุคคลภายในครอบครัวหรือการโอนหุ้นให้แก่บุตรแล้วมิต้องปฏิบัติตามข้อบังคับข้อ ๓ การที่ จ. โอนหุ้นตามฟ้องให้จำเลยที่ ๓ บุตรของ จ. ซึ่งไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเดิมแต่เป็นบุคคลภายนอก โดยมีได้บอกกล่าวให้แก่โจทก์และผู้ถือหุ้นเดิมคนอื่นๆ ทราบเพื่อให้โจทก์และผู้ถือหุ้นเดิมมีโอกาสรับโอนหุ้นจาก จ. ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ เสียก่อนจึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับและเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นจำเลยที่ ๑ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนหุ้นที่ฝ่าฝืนต่อข้อบังคับนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙

แผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจ

มีนาคม ๒๕๖๕